

10. <http://www.pwc.com/extweb/aboutus.nsf/docid/>
11. http://search.ligazakon.ua/1_doc2.nsf/link1/DG090863.html

УДК 330.101.54:37.341.1

САФОНОВА В.Є.,
с.н.с. Інституту вищої освіти НАПН України,
докторант ДВНЗ «Київський національний
економічний університет імені Вадима Гетьмана»,
к.е.н., доц.

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ ІННОВАЦІЙНОГО ПОТЕНЦІАЛУ ВИЩОЇ ШКОЛИ В УМОВАХ РОЗБУДОВИ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

***Анотація.** В статті досліджені проблеми розвитку інноваційного потенціалу вищої школи в умовах розбудови національної інноваційної системи України. Дана оцінка рівню та відповідності інноваційного потенціалу вищої школи потребам ринку. Визначені шляхи подальшого розвитку та підвищення ефективності інноваційної діяльності у вищій школі.*

***Annotation.** There had been researched in the article the problems of development of innovative potential of higher educational institutions under the conditions of building the national innovative system of Ukraine. There had been evaluated the level and relevance of the innovative potential of higher educational institutions to the market needs. There had been defined the ways of further development and raising the efficiency of innovative activity in higher educational institutions.*

Актуальність дослідження. Інноваційність економіки означає перехід на інтенсивний тип розширеного відтворення, в основі якого лежать науково-технічний прогрес та інноваційна діяльність як чинники, що забезпечують конкурентні переваги соціально-економічних систем.

Рівень інноваційності економічного середовища залежить від багатьох чинників, основними з яких є: нагромаджений інтелектуальний потенціал, відповідна нормативно-законодавча база та інституціональна основа, наявність інвестиційних ресурсів ризикового характеру (венчурного типу). Необхідність технічного переозброєння локомотивних галузей економіки України (машинобудування, металургія, нафтохімія, транспорт), значне кількісне та якісне скорочення науково-технічних галузевих інститутів і центрів привели до того, що, з одного боку, почав формуватись шар дрібних інноваційних та інжинірингових фірм, а з іншого – на великих підприємствах і холдингах утворюються підрозділи, пов'язані з розробкою та впровадженням інновацій, які підвищують ефективність бізнесу. Проте механізм системного використання наукових розробок для управління конкурентними перевагами у промисловому виробництві в Україні ще не склався.

Вітчизняна обробна промисловість, на нашу думку, найближчим часом не може бути джерелом інноваційного ривка через відсутність фінансових ресурсів, кадрів, структури управління та супроводу інноваційної діяльності, орієнтацію на екстенсивний тип розвитку і цінову конкуренцію. Центром інтеграції інноваційної активності в Україні здатна стати система вузівської та академічної науки, що збереглася.

Постановка проблеми і ступінь дослідження. Необхідність переходу економіки України на інноваційний шлях розвитку та її структурної перебудови на цій основі неодноразово підтверджувалася у працях вітчизняних вчених А. А. Чухна, В. М. Гейця, В. П. Семиноженка, Л. І. Федулової та ін.

Проблеми розвитку інноваційного потенціалу та інноваційної активності ВНЗ є предметом дискусій, причиною різноманіття поглядів у різних джерелах як наукового, так і практичного спрямування [1; 3; 4]. Разом з тим, дослідження розвитку інноваційного потенціалу вищої школи в умовах розбудови національної інноваційної системи України, на нашу думку, залишається і надалі актуальним.

Розв'язання цієї наукової проблеми у статті досягається за рахунок розв'язання таких завдань:

- визначити сутність і специфіку інноваційної діяльності у вищій школі;
- дослідити інноваційний потенціал ВНЗ, його структуру;
- оцінити рівень потенціалу вищої школи, його відповідність потребам ринку та визначити чинники, що спричиняють його зниження;
- показати шляхи подальшого розвитку та підвищення ефективності інноваційної діяльності у вищій школі.

Виклад основного матеріалу дослідження. Роль ВНЗ у розбудові національної інноваційної системи пов'язана з розвитком таких напрямів діяльності:

- відтворення науково-технічного (інтелектуального) потенціалу, необхідного для розроблення і комерціалізації інновацій;
- виробництво інноваційної продукції та послуг власними силами;
- інкубування і генерація підприємств малого наукомісткого бізнесу, пов'язаних з ВНЗ;

- формування інноваційної інфраструктури підтримки інноваційної діяльності, яка обслуговує потреби економіки;
- підготовка кадрів для інноваційної діяльності;
- формування інноваційної культури у бізнес-середовищі [1, С. 65].

Традиційно інноваційну діяльність визначають як сукупність наукових, технологічних, організаційних, фінансових та комерційних заходів, включаючи інвестиції у нові знання, які спрямовані на одержання технологічно нових або поліпшених існуючих продуктів чи процесів.

Науково-дослідна діяльність в умовах вищої школи має свою специфіку, яка обумовлена основним видом діяльності ВНЗ – освітнім. Отже, інноваційна діяльність ВНЗ також має свою специфіку; серед перелічених вище складових з'являється ще одна – освітня. Саме у сукупності елементів, що містять як компонент освітню діяльність, бачиться природна можливість забезпечення конкурентної переваги вищої школи у сфері інноваційної діяльності. Посилос такі позиції тенденція розвитку ринку послуг, зокрема освітніх.

Інноваційна діяльність у вищій школі традиційно розглядалася як різновид прикладної науки, й до останнього часу ВНЗ взагалі не були орієнтовані на системне одержання доходу від неї. Сутність інноваційної діяльності не обмежується одержанням прикладного науково-технічного результату. Вихід інноваційного процесу – продукт чи технологія, які приносять дохід на постійній основі у вигляді продажів продукції та послуг; комерціалізації об'єктів інтелектуальної власності; управління пакетами цінних паперів; залученням венчурних інвестицій та іншою діяльністю, яка складає інноваційний бізнес.

Невірне розуміння сутності інноваційної діяльності ВНЗ не дозволяє одержати коректні оцінки інноваційного потенціалу вищої освіти й виявити характер його впливу на економічне зростання країни. Інноваційний режим формування економіки передбачає не тільки її базування на нових наукових знаннях та інноваційних технологіях, але й обов'язкове забезпечення сталого функціонування і розвитку системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації кадрів для інноваційної діяльності, перш за все у науково-технічній і промисловій сферах. Інноваційна діяльність вищих навчальних закладів – стратегічний напрямок формування людського капіталу, що є головним чинником інноваційного виробництва, носіями якого повинні стати і випускники, і науково-педагогічні працівники. Якщо наукова діяльність у ВНЗ спрямована на одержання нових знань і науково-технічних результатів, освітня – на використання цих знань і результатів у навчальному процесі, то інноваційна діяльність повинна бути спрямована на комерціалізацію знань, тобто на економічно вигідне використання нових знань у науковій та освітній сферах. Інноваційна діяльність повинна забезпечувати залучення додаткових фінансових коштів, які сприяють підвищенню конкурентоспроможності ВНЗ на ринку наукомісткої продукції й освітніх послуг, що припускає цілий комплекс організаційних, наукових, технологічних, фінансових і комерційних заходів, які у своїй сукупності призводять до інноваційних результатів.

Сьогодні діяльність вищих навчальних закладів як освітніх центрів і центрів фундаментальних та прикладних досліджень одержує логічне продовження, охоплюючи створення, освоєння і поширення інновацій. ВНЗ, які є споживачами й виробниками знань, стають усе більш інноваційно-активними господарюючими суб'єктами. Це торкнулося передусім традиційних напрямків, пов'язаних з наданням освітніх послуг (підготовкою і перепідготовкою кадрів, постійним підвищенням їх кваліфікації), а також надання науково-інноваційних послуг (консалтинг, інжиніринг, маркетингових, інформаційних, науково-методичних). Меншою мірою розвинена діяльність зі створення завершених інноваційних продуктів і напівфабрикатів, що реалізують на ринку.

Створені нові інноваційні структури, у тому числі технопарки, без серйозної підтримки держави та приватного сектора у більшості своїй є поки що невеликими за масштабом і не відіграють тієї серйозної ролі, яку у 70-і та 80-і роки минулого століття відігравали у створенні нової наукомісткої техніки вузівські дослідно-конструкторські бюро з дослідними виробництвами. Із стін ВНЗ, їхніх інноваційних структур вкрай рідко виходять великі технології, виробни, матеріали і системи, які змінюють стан справ у технологічній сфері регіону, галузі, країни. Інноваційні структури ВНЗ недостатньо інтегровані у науково-освітні комплекси ВНЗ, з огляду на це через них не проходить завершальний цикл НДДКР, пов'язаний з перетворенням результатів фундаментальних і прикладних наукових досліджень у нововведення. У цей час ці структури в основному забезпечують доведення дрібних зразків товарної продукції до готового продукту.

Для подальшого розвитку і підвищення ефективності інноваційної діяльності у вищій школі перш за все необхідно реанімувати вузівські НДІ, КБ, дослідні виробництва, експериментальні заводи; можливо, створити нові НДІ та КБ. Це зміцнить інфраструктуру другої фази повного циклу інноваційної діяльності у ВНЗ, пов'язану з виконанням прикладних наукових досліджень та дослідно-конструкторських розробок, виготовленням дослідних зразків, організацією дрібносерійного і малотоннажного виробництва наукомісткої продукції. Для сприяння реалізації третьої (заклучної) фази повного інноваційного циклу, пов'язаної з комерціалізацією результатів наукових досліджень, у ВНЗ має продовжуватися створення нових структур: технопарків, інноваційних технологічних центрів, інноваційно-промислових комплексів, служб маркетингу, сертифікації, захисту інтелектуальної власності, консалтингу і т. п.

У рамках структурних перетворень у вищій школі особлива увага має приділятися перетворенню найбільш розвинутих університетів та академій в навчально-науково-інноваційні комплекси як умові реалізації повного інноваційного циклу: ідея – розробка – нововведення.

Погляд, який базувався на тому, що вищий навчальний заклад може продавати лише те, що створили його вчені без урахування затребуваності ринком цієї продукції, технологій чи послуг, повністю себе вичерпав. В сучасних умовах наукова, науково-технічна та інноваційна діяльність ВНЗ повинна орієнтуватися на ринок, споживача, а не тільки на виробника (вчених і розробників ВНЗ). Це, звичайно, передбачає значне посилення ролі маркетингу; урахування швидко мінливого навколишнього середовища ВНЗ, попиту споживачів і ринку, а отже, швидку адаптацію ВНЗ до нових завдань.

Інноваційна діяльність ВНЗ передбачає серйозний перегляд напрямків його науково-дослідних робіт, які склалися десятки років назад і не мають перспектив бути реалізованими у різні нововведення в науково-технічній сфері, не мають свого споживача. Інноваційна діяльність передбачає, що у ВНЗ повинні бути виключені застійні явища, мати місце виправдані ризики, динамічність, творчий підхід.

Місія інноваційної діяльності – використання науково-технічного та інноваційного потенціалу ВНЗ для розвитку економічного потенціалу з метою підвищення рівня життя країни.

Місія дозволяє визначити основні принципи інноваційної діяльності:

- єдність навчального, наукового й інноваційного процесів в університеті та його зв'язок з економікою і соціальною сферою регіону й країни загалом;
- наявність ефективної системи управління інноваціями, включаючи комерціалізацію навчальної, наукової й інноваційної продукції, як частини загальної системи управління ВНЗ;
- інтеграція з установами освіти й науки, підприємствами регіону для розв'язання стратегічних завдань розвитку інноваційного середовища та економіки регіону загалом;
- залучення в інноваційний процес переважної більшості викладачів, співробітників, аспірантів, студентів.

Відповідно до принципів визначаються цілі інноваційної діяльності:

- створення і просування наукомістких продуктів і послуг, якість яких відповідає вимогам вітчизняних і міжнародних стандартів та встановленим вимогам споживачів;
- розвиток наукового потенціалу за рахунок залучення та ефективного використання зовнішніх і внутрішніх інвестицій;
- формування ринку наукомістких розробок і технологій у територіальному й галузевому напрямках, створення умов для підприємництва та комерціалізації розроблених науково-технічних і освітніх продуктів;
- одержання стабільного доходу від інноваційної діяльності;
- формування і розвитку інноваційного циклу ВНЗ в освітній та науково-технічній сферах на базі інтеграції освітнього, наукового, науково-технічного й інноваційного процесів;
- залучення співробітників і студентів в інноваційний процес, проведення політики, спрямованої на підвищення якості життя співробітників і студентів.

Оскільки вища школа виробляє два основні види продукції, яку за її параметрами слід віднести до новацій: науково-технічні новації і фахівці, що є основою кадрового забезпечення, використовувани суб'єктами економічної діяльності у процесі її здійснення [2, С.33-37], то параметри інноваційного потенціалу вищої школи повинні оцінюватися з таких позицій:

- обсяг реалізованої стороннім підприємствам і організаціям науково-технічної продукції у загальному обсязі цієї продукції;
- кількість фахівців, які підготовлені у системі вищої школи і працюють за отриманими спеціальностями, у загальній кількості випускників;
- новації, що надійшли у сферу практичного використання вищої школи;
- показники динаміки, що характеризують діяльність вищої школи (вартість навчання; частка прибутку від комерційної діяльності, пов'язаної з використанням нововведень, у загальному розмірі прибутку; прибуток, отриманий від реалізації науково-технічної продукції тощо).

У цей час існують різні точки зору у визначенні поняття «інноваційний потенціал». У більшості робіт відзначається важливість дослідження проблем оцінки потенціалу і вказується на значні відмінності у визначенні його сутності, складу та співвідношення з іншими категоріями.

Так, І.П. Норенков інноваційний потенціал розуміє як сукупність чинників та умов, необхідних для здійснення інноваційного процесу [3, С.17-21.]. Є. М. Белий інноваційним потенціалом називає науково-технічний потенціал у вигляді науково-дослідних, проектно-конструкторських організацій, експериментальних виробництв, дослідних полігонів, навчальних закладів, персоналу та технічних засобів цих організацій [4, С.19-20.]. У цих та інших визначеннях інноваційного потенціалу розкривається одна або кілька сутнісних характеристик зазначеного явища. В одному випадку акцент переноситься на інституціональну структуру або засоби формування потенціалу, в інших відбувається прив'язка до конкретного рівня, у третьому представлена його непрямая характеристика через визначення сутності поняття «потенціал».

Усі зазначені вище визначення інноваційного потенціалу мають однаковий недолік: за характеристики інноваційного потенціалу найчастіше видаються показники, що належать до науково-технічного, виробничо-технологічного, кадрового або інших компонентів загального потенціалу підприємства або організації.

Можна виділити два напрямки дослідження інноваційного потенціалу: «ресурсний» і

«результатний», у яких інноваційні можливості залежать від наявних ресурсів.

Ресурсний підхід характеризує інноваційний потенціал як упорядковану сукупність ресурсів, що забезпечують здійснення інноваційної діяльності, оцінка якого зводиться до визначення вартості доступних ресурсів, а рівень використання визначається відношенням одержаного результату до обсягу ресурсів.

Використання ресурсного підходу не є повним, оскільки в різних умовах господарські ресурси можуть бути застосовними по-різному, і в остаточному підсумку вони не виступають гарантією однакових економічних результатів, а отже, і не служать зівставною характеристикою інноваційного розвитку.

З одного боку, ресурсний підхід дозволяє дати оцінку поточної ситуації розвитку інноваційних процесів (виділити сильні й слабкі сторони), а з іншого боку, у комбінації основних ресурсних складових інноваційного потенціалу (інвестиційної, кадрової, матеріально-технічної та ін.) з їхніми характеристиками і цільовими орієнтирами можуть бути виявлені можливості реалізації інноваційних процесів у перспективі.

Одним з недоліків такого підходу для оцінки інноваційного потенціалу вищої школи є й те, що він не враховує всі аспекти інноваційної діяльності сектора вищої освіти.

Тому пропонується розглядати інноваційний потенціал у рамках *«результатного» підходу* як здатність господарської системи задовольняти суспільні потреби. Його оцінка зводиться до кількісної оцінки результату, якого господарюючий суб'єкт здатний досягти, маючи певні (за якістю і структурою) ресурси.

Структура інноваційного потенціалу будь-якої соціально-економічної системи може бути представлена єдністю трьох його складових: ресурсної, внутрішньої та результативної (табл. 1) [5].

Інноваційний потенціал виступає підсистемою загального потенціалу ВНЗ, при цьому всі частини загального потенціалу тісно пов'язані між собою. Ефективна реалізація загального потенціалу залежить від стану як кожної з його частин, так і їх взаємодії.

Інноваційний потенціал вищого навчального закладу – це сукупність його ресурсів, рівень розвитку яких достатній для здійснення ефективної інноваційної діяльності. Інноваційний потенціал ВНЗ включає в себе як невикористані, передбачувані (приховані) можливості ресурсів, які можуть бути приведені в дію для реалізації інноваційної стратегії, так і організаційний та інституціональний механізми (інноваційні агентства, технологічні й наукові центри тощо), що забезпечують інноваційну діяльність.

Таким чином, інноваційний потенціал вищого навчального закладу – це найбільш узагальнене визначення реальних можливостей закладу до зміни, поліпшення, прогресу на основі трансформації наявних збалансованих ресурсів у новий якісний стан.

Таблиця 1

Структура інноваційного потенціалу соціально-економічної системи

Елементи структури	Характеристика складової
1. Ресурсна складова	Містить у собі: <ul style="list-style-type: none">• матеріально-технічні ресурси, що визначають техніко-технологічну базу потенціалу і впливають на масштаби і темпи інноваційної діяльності;• інформаційний ресурс (бази знань, моделі, алгоритми, програми, проекти тощо);• фінансові ресурси, що характеризуються сукупністю джерел та запасів фінансових можливостей, які є в наявності і можуть бути використані для реалізації конкретних цілей і завдань;• людський ресурс (капітал, чинник) – сукупність проінвестованих суспільно доцільних виробничих і загальнолюдських навичок, знань, здібностей тощо.
2. Внутрішня складова	Характеризує можливість цілеспрямованого здійснення інноваційної діяльності, тобто визначає здатність системи на принципах комерційної результативності залучати ресурси для ініціювання, створення і поширення різних новацій
3. Результативна складова	Кінцевий результат реалізації наявних можливостей у вигляді нового продукту, отриманого під час здійснення інноваційного процесу – свого роду цільова характеристика інноваційного потенціалу

У структурі інноваційного потенціалу вищого навчального закладу необхідно виділити такі складові, які в сукупності дозволяють забезпечити сприйняття й реалізацію новацій, тобто одержання інновацій:

- інституціональна (рівень розвитку ринкових ВНЗ);
- інфраструктурна (забезпеченість вищої школи необхідною для проходження новацією усіх етапів інноваційного циклу інфраструктурою);
- кадрова (освітній рівень трудових ресурсів, до якого також входить рівень інноваційної культури –

ступінь сприйнятливості новацій персоналом);

- інвестиційна (ефективність здійснення інвестицій в інноваційні проекти);
- досягнутий рівень науково-технічного розвитку (наявність науково-технічної бази, власних і придбаних розробок і винаходів, а також можливість і здатність впровадження результатів наукової діяльності у виробництво);
- умови внутрішнього і зовнішнього середовища, що відображають взаємодію інноваційного потенціалу з іншими підсистемами загального потенціалу ВНЗ.

Під час оцінки відповідності інноваційного потенціалу вищої школи потребам ринку необхідно проаналізувати, наскільки затребувані фахівці, яких випускають ВНЗ.

В 2009 – 2011 роках випуск фахівців з вищою професійною освітою в Україні постійно збільшувався за рахунок збільшення випуску державними та муніципальними ВНЗ (табл. 2).

Однак ринок праці і система вищої освіти розвиваються багато в чому незалежно один від одного, за відсутності належного державного впливу на формування масштабів і характеру відповідей вищої освіти на виклики ринку праці. Протягом останніх років чисельність випускників, які отримали направлення на роботу, мала тенденцію до зменшення; близько половини випускників ВНЗ (43,2%) не були працевлаштовані (див. табл. 2).

Важливими показниками, що характеризують рівень наукового потенціалу вищої школи, є відомості про аспірантів, докторантів і відсоток захищених дисертацій (табл. 3).

З одного боку, високий рівень цих показників свідчить про надійний науково-методичний потенціал, а з іншого боку – про рівень фінансування і потужності матеріально-технічної бази.

Таблиця 2

Випуск фахівців ВНЗ України та їх затребуваність на ринку праці *

	ВНЗ I – IV рівнів акредитації		
	2008/09	2009/10	2010/11
Всього, осіб у тому числі	623258	642056	654670
державними та муніципальними ВНЗ	521453	540587	557743
недержавними ВНЗ	101805	101469	96927
Державними та муніципальними ВНЗ з денних відділень, осіб	301054	303271	311380
у тому числі ті, які отримали направлення на роботу	176681	172328	176919
осіб	58,7	56,8	56,8
%			

* Джерело: дані Державного комітету статистики України [6, С. 11-12, 109; 7, С. 8-9, 106; 8, С. 8-9, 105].

Таблиця 3.

Фактичний випуск аспірантів і докторантів в Україні *(осіб)

Роки	Випуск аспірантів	Випуск із аспірантури з захистом дисертації	Випуск із докторантури	Випуск із докторантури з захистом дисертації
2004	4958	1005	281	57
2005	5252	1064	292	43
2006	5594	1319	317	70
2007	5902	1406	339	77
2008	6123	1518	347	84
2009	6622	1683	369	101
2010	6931	1802	367	116

* Джерело: дані Державного комітету статистики України [9, С. 4-5; 10, С. 4-5].

Важливою складовою інноваційного потенціалу вищої школи є фінансові ресурси (табл. 4). Аналіз даних табл. 4 показує збільшення видатків державного бюджету на наукові та науково-технічні роботи, темпи зростання яких порівняно з 2005 роком становили: в 2006 році – 117,90 %, в 2007 році – 164,53 %, в 2008 році – 228,49 %, в 2009 році – 198,61 %.

Таблиця 4.

Державне фінансування наукових та науково-технічних робіт, які виконуються сектором вищої

освіти *

Показник	2005	2006	2007	2008	2009
Видатки державного бюджету на наукові та науково-технічні роботи, тис. грн.	1711174,5	2017405,2	2815425,2	3909777,6	3398553,5
Видатки, передбачені державним бюджетом сектору вищої освіти на наукові та науково-технічні роботи, тис. грн.	135592,6	188527,0	271679,7	363315,8	335027,5
Частка видатків, передбачених державним бюджетом сектору вищої освіти на наукові та науково-технічні роботи, у загальному обсязі видатків на наукові та науково-технічні роботи, %	7,9	9,3	9,6	9,3	9,9

* Складено за даними [11, С. 69].

Темпи росту видатків, передбачених у державному бюджеті сектору вищої освіти на наукові та науково-технічні роботи, порівняно з 2005 роком дорівнюють: в 2006 році – 139,04 %, в 2007 році – 200,36 %, в 2008 році – 267,95 %, в 2009 році – 247,08 %.

Позитивним чинником є збільшення частки видатків, передбачених державним бюджетом сектору вищої освіти на науку, у загальному обсязі видатків державного бюджету на наукові та науково-технічні роботи. Темпи їх зростання порівняно з 2005 роком становили: в 2006 році – 17,72 %, в 2007 році – 21,52 %, в 2008 році – 17,72 %, в 2009 році – 25,32 %.

У фінансуванні вузівської науки за період з 2005 по 2009 рік спостерігалися такі тенденції (табл. 5):

- збільшення обсягів фінансування НДР, виконуваних за рахунок позабюджетних фондів та власних коштів ВНЗ (відповідно у 3,7 та 5,1 разів);

- структура джерел фінансування НДР з 2005 по 2009 рік майже не змінювалася. Протягом усього зазначеного періоду більша частина НДР фінансувалася за рахунок коштів держбюджету (від 55,6 % до 65,5 % усього обсягу фінансування НДР). В той же час спостерігалася зменшення частки коштів, які виділялися вітчизняними підприємствами та організаціями, у загальному обсязі фінансування (від 32,1 до 18,4 %).

Загалом розглянуті дані дозволяють констатувати наявність тенденції на розширення інноваційного потенціалу сектора вищої освіти, однак для збереження позитивної динаміки потрібна зміна системи державного управління діяльністю ВНЗ.

Зниженню інноваційного потенціалу вищої школи сприяють такі чинники:

- низька інвестиційна й інноваційна активність в освоєнні нових наукомістких технологій, відсутність навичок комерціалізації науково-технічних розробок;
- зниження престижу науки, старіння наукових і науково-педагогічних кадрів;
- відтік кваліфікованих наукових і науково-педагогічних кадрів у комерційні структури і за кордон;
- погіршення матеріально-технічної бази освіти й науки та ін.

Таблиця 5

Розподіл обсягу фінансування наукових та науково-технічних робіт сектору вищої освіти за джерелами *

		Всього	У тому числі						
			кошти держбюджету	кошти місцевих бюджетів	позабюджетні фонди	власні кошти	кошти господарюючих суб'єктів	зарубіжні джерела	інші джерела
2005	тис. грн.	243747,9	135592,6	3402,6	2525,5	3441,1	78166,8	8938,9	11680,4
		100	55,6	1,4	1,0	1,4	32,1	3,7	4,8
200	тис. грн.	304307,3	188527,0	5304,6	1709,6	4049,1	79362,0	10119,2	15235,8

	%	100	62,0	1,7	0,6	1,3	26,1	3,3	5,0
2007	тис. грн.	423785,9	271679,7	3959,1	2604,8	10899,6	107434,4	11382,7	15825,6
	%	100	64,1	0,9	0,6	2,6	25,4	2,7	3,7
2008	тис. грн.	561899,8	363315,8	3986,5	12932,3	16243,8	122541,1	14778,1	28102,2
	%	100	64,7	0,7	2,3	2,9	21,8	2,6	5,0
2009	тис. грн.	511935,4	335027,5	3086,4	9244,8	17588,5	94031,1	23138,3	29818,8
		100	65,5	0,6	1,8	3,4	18,4	4,5	5,8

* Складено за даними [11, С. 69].

Перераховані вище чинники знижують масштаби проведення науково-дослідних робіт, послабляють зв'язки вищих навчальних закладів та наукових установ системи освіти із промисловістю, соціальною сферою країни, галузевою й академічною наукою тощо.

Крім того, освітній ринок і ринок праці значною мірою неузгоджені: спостерігається відставання пропозицій освітніх послуг від потреб ринку праці, не поєднані сфери праці й освіти з погляду структури, тобто відповідності класифікації професій і спеціальностей.

Усе це відображається і на стані освітньої системи, усе ще не здатної повною мірою до самовдосконалення, і на стані ринку праці, який за наявності величезної кількості осіб, що одержали вищу освіту, не може задовольнити свої потреби у необхідних фахівцях.

Висновки. ВНЗ повинні адекватно реагувати на зміни, які відбуваються в суспільстві, орієнтуючись на ринок праці, а в деяких випадках самі його формуючи, що передбачає істотні зміни в діяльності вузівських структур, які повинні дати можливість забезпечити навчальним закладам більш перспективні позиції як у сьогоденні, так і в майбутньому.

Змістом інноваційної стратегії держави є створення механізмів «партнерства науки, бізнесу і держави», що вимагає безперервного надходження свіжих кадрів вищої кваліфікації, які продукуються системою освіти. У зв'язку із цим виникає питання про необхідність цілеспрямованої підготовки фахівців інноваційного профілю.

Таким чином, здатність системи забезпечити стабільність свого розвитку в умовах постійних змін макросередовища є істотною ознакою наявності в неї значного інноваційного потенціалу.

Список використаних джерел

1. Кортон С. В. Инновационный потенциал и инновационная активность вузов УрФО / С. В. Кортон // Университетское управление: практика и анализ. – 2004. – № 1(30). – С.65.
2. Краковский Ю. М. Выбор цены образовательной услуги на основе имитационно-аналитической процедуры / Ю. М. Краковский, В. К. Карнаухова // Университетское управление: практика и анализ. – 2004. – № 4(32). – С.33-37.
3. Норенков И. П. Информационные технологии в образовании / И. П. Норенков // Информационные технологии. – 2001. – № 3. – С.17-21.
4. Белый Е. М. Финансовый менеджмент как организационная инновация в вузе / Е. М. Белый, И. Б. Романова // Качество. Инновации. Образование. – 2002. – № 4. – С.19-20.
5. Коротков Э. М. Управление качеством образования: Учеб. пособие для вузов / Э. М. Коротков. – М.: Академический Проект: Мир, 2006. – 320 с.
6. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2008/2009 навчального року // Статистичний бюлетень. – К., 2009. – 212с.
7. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2009/2010 навчального року // Статистичний бюлетень. – К., 2010. – 214с.
8. Основні показники діяльності вищих навчальних закладів України на початок 2010/2011 навчального року // Статистичний бюлетень. – К., 2011. – 207с.
9. Підготовка наукових кадрів у 2009 році // Статистичний бюлетень. – К., 2010. – 33с.
10. Підготовка наукових кадрів у 2010 році // Статистичний бюлетень. – К., 2011. – 33с.
11. Наукова та інноваційна діяльність в Україні // Статистичний збірник. – К., 2010. – 347с.